

Közép-európai közvélemény:

A közép-kelet-európai országok
lakóinak felkészültsége az Euro
bevezetésére

A Central European Opinion Research Group
(CEORG) havi rendszeres közvéleménykutatása

2001 . október

CEORG – Central European Opinion Research Group

A Közép-Európai Közvéleménykutató Társulás (Central European Opinion Research Group, CEORG) három közép-kelet-európai ország, Csehország, Magyarország és Lengyelország egy-egy, társadalom- és közvéleménykutatással foglalkozó intézetének közös vállalkozása. A közös intézmény 1999. január 1. óta működik. Alapítói:

CVVM – Centrum pro výzkum veřejného mínění (Csehország)

TÁRKI – Társadalomkutatási Intézet Rt. (Magyarország)

CBOS – Centrum Badania Opinii Społecznej (Lengyelország)

Az együttműködés keretén belül minden hónapban egy, a három országban azonosan megfogalmazott, négy-öt kérdésből álló blokk kerül az Omnibusz kérdőívekre. A kérdések minden hónapban egyetlen témára vonatkoznak. A témák között találunk olyanokat, melyek periodikusan, féléves vagy éves gyakorisággal megkérdezésre kerülnek. Így félévente mindhárom országban, a felnőttkorú lakosságot reprezentáló minta tagjait arra kérjük, értékeljék saját anyagi helyzetüket és az ország gazdasági állapotát, illetve megkérdezzük őket várakozásaikról is ezen a két területen. Ezzel egyidőben azt is tudakoljuk, miként vélekednek saját országuk kormányának és az ellenzéknek a legutóbbi parlamenti választások óta eltelt időszakban kifejtett tevékenységéről, valamint a demokrácia állapotáról. Éves gyakorisággal érdeklődünk a három ország lakosainak a NATO-tagsággal és az európai uniós csatlakozással kapcsolatos véleményéről. A nem állandó kérdések között a legkülönbözőbb, a társadalomkutatás szempontjából releváns témakörök szerepelnek. Az ily módon rendelkezésre álló adatok alapján gyorsjelentések és publikációk készülnek.

Az adatfelvételről

Az adatfelvétel mindhárom országban személyes megkérdezés révén, az egyes országok felnőttkorú lakosságát nem, életkor, iskolai végzettség és lakóhely szerint reprezentáló mintán készül. A mintanagyság Csehországban 1000-, Magyarországon 1500-, Lengyelországban 1100 fős. Az adatok elemzéséből minden hónapban gyorsjelentés készül.

A közép-kelet-európai országok lakóinak felkészültsége az Euro bevezetésére

2002. január 1-től az Európai Unió azon országainak területén, melyek csatlakoztak az Euro-zónához, a nemzeti valuta helyét az Euro veszi át és válik fizetőeszközzé. Ennek következtében a nemzeti valutákat február 15-ig kivonják a forgalomból és ez érinti az adott valutával rendelkező tulajdonosokat, bárhol éljenek is. Októberben arról kérdeztük a közép-kelet-európai országok lakóit, hogy rendelkeznek-e ilyen valutával, tudnak-e arról, hogy jövőre azok helyét az Euro veszi át és hogy fel vannak-e készítve a maguknál vagy valamely pénzintézetnél tartott valuta beváltására. Az egyszerűség kedvéért a kérdés során nem tettünk különbséget az Európai Unió és az Euro-zóna között. A kutatás a Ceorg keretei között zajlott október hónap folyamán, Magyarországon (N=1579), Csehországban (N=1087), Lengyelországban (N=1020), Szlovákia (N=1063) és Romániában (N=1550), az utólagos súlyozás nyomán a felnőtt lakosságot négy dimenzióban reprezentáló mintán.

Jelentős eltérés van a vizsgált országok között aszerint, hogy lakóinak mekkora hányada rendelkezik megtakarításokkal az Európai Unióhoz tartozó országok valutáival. Eszerint a csehek több mint egynegyede, a szlovákok egyötöde birtokol ilyen valutát, míg Lengyelországban a lakosság 9-, Magyarországon 7-, Romániában pedig 6%-a rendelkezik ilyen valutával (1. táblázat).

1. sz. táblázat

Van-e félretett pénze az Európai Unió országainak valutáiban?

	Magyarország		Csehország	Lengyelország	Szlovákia	Románia
	N=	%	%	%	%	%
Van	115	7,3	27,2	9,0	19,0	6,2
Nincs	1449	92,1	72,8	91,0	79,2	93,8
Nem tudja	10	0,7	-	-	3,8	-
<i>Összesen</i>	<i>1574</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>
Nem válaszolt*	5	0,3	-	-	-	-

*Az összes megkérdezette %-ában.

Szlovákiában és Magyarországon a valutatulajdonosok többsége bankszámlán tartja pénzét, míg Lengyelországban, Csehországban és Romániában a készpénzt részesítik előnyben (2. sz. táblázat).

2. sz. táblázat

Bankszámlán vagy készpénzben van valutája az EU országaiból?

	Magyarország		Csehország	Lengyelország	Szlovákia	Románia
	N=	%	%	%	%	%
Bankszámlán	66	58,8	29,4	33,3	59,5	32,3
Készpénzben	40	35,6	70,6	66,7	40,5	67,7
Mindkét formában	5	4,6	-	-	-	-
Nem tudja	1	1,0	-	-	-	-
<i>Összesen</i>	<i>113</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>
Nem válaszolt*	2	1,6	-	-	-	-

*Az összes megkérdezette %-ában.

A megkérdezettek többsége mindegyik országban tud arról, hogy a nemzeti valutákban tartott megtakarításait miként válthatja át az új európai fizetőeszközre (3. táblázat). A lengyelek, a magyarok és a románok mutatkoztak a legtájékozottabbnak, Lengyelországban a valutatulajdonosok 76%-a, a másik két országban mintegy 70%-a tudja, hogy miként történik majd a váltás. Csehországban a megkérdezettek egynegyede szerint a az általa birtokolt európai valuták Euróra váltása nem az ő gondja. Magyarországon a hasonló válaszok aránya csupán 6%.

3. sz. táblázat

Tudja-e, hogy ezeket a megtakarításokat hogyan válthatja át Euróra?

	Magyarország		Csehország	Lengyelország	Szlovákia	Románia
	N=	%	%	%	%	%
Igen	82	71,1	56,5	76,0	-	69,9
Nem	26	22,9	19,5	10,0	-	16,0
Ez nem az ő gondja	7	6,0	24,0	14,0	-	14,1
<i>Összesen</i>	<i>115</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>-</i>	<i>100,0</i>

Megjegyzés. A szlovák kérdőív ezt a kérdést nem tartalmazta.

Ezt követően arról érdeklődtünk, hogy miként fogadnák a közép-kelet-európai országok lakói, ha az ország saját valutája helyett bevezetnék az Eurót, még mielőtt az ország csatlakozna az Európai Unióhoz. Az ötlettel szemben a megkérdezettek többsége mindenhol inkább elutasítónak mutatkozott, de leginkább a lengyelek és a csehek elleneztek azt. Közöttük csupán minden ötödik-hatodik felnőtt állampolgár értene egyet egy ilyen döntéssel, 66-, illetve 57%-uk viszont ellenezné azt (4. táblázat). Nem meglepő módon a legnagyobb arányban a románok támogatnának egy ilyen lépést, közülük minden második megkérdezett egyetértene a döntéssel. Magyarországon a támogatók aránya a teljes népességben 34%. Minden országban meglehetősen magas volt a bizonytalanok aránya: a legmagasabb Szlovákiában (28%), a legalacsonyabb Magyarországon (20%).

4. sz. táblázat

Inkább támogatná vagy inkább ellenezné, ha a saját nemzeti valuta helyett még az ország európai uniós csatlakozása előtt bevezetnék az Eurót?

	Magyarország		Csehország	Lengyelország	Szlovákia	Románia
	N=	%	%	%	%	%
Inkább támogatná	534	34,1	18,4	16,0	22,9	49,1
Inkább ellenezné	720	46,0	57,0	66,0	49,2	25,0
Nem tudja	312	19,9	24,6	18,0	28,0	25,9
<i>Összesen</i>	<i>1565</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>
Nem válaszolt*	14	0,9	-	-	-	-

*Az összes megkérdezette %-ában.

Végezetül arra voltunk kíváncsiak, hogy hajlandóak lennének-e a közép-kelet-európai országok lakói jól definiált áldozatokat hozni az európai csatlakozás érdekében. Az erre vonatkozó kérdés szövegében példaként a pótlólagos adóterhek vállalása hangzott el. A megkérdezettek öt lehetőség közül választhattak: hajlandóak lennének ilyen

áldozatokat vállalni, az áldozatokat nem fogadnák el., de támogatnák az EU-tagságot, nem fogadnák el az áldozatokat és a tagságot is elleneznék, álláspontjukat az áldozatok mértékétől teszik függővé, illetve szerintük nincs beleszólásuk ebbe a kérdésbe.

Minden vizsgált országban meglehetősen alacsony volt az áldozatvállalásra is hajlandóknak mutató aránya. Magyarországon, Csehországban és Szlovákiában egyaránt 10% körül volt az áldozatokat is elfogadók aránya, Romániában viszont kétszer annyian voltak a hasonló véleményen lévők. A magyarok relatív többsége, egyharmada a második lehetőséget választotta, vagyis az áldozatokra nem lenne hajlandó, de a csatlakozást támogatná. Ugyanígy gondolkodik a románok egynegyede, a szlovákok 22%-a és a csehek egyötöde. A csehek közül legtöbben (30%) az áldozatok mértékétől tennék függővé álláspontjukat. A szlovákok és a románok közel egynegyede hasonlóan vélekedett, a magyaroknak azonban csupán 17%-a választotta ezt a lehetőséget. Közöttük viszont meglehetősen magas, 20% volt azok aránya, akik szerint e kérdésben nincs választási lehetőségük, az ő álláspontjuk nem számít. A szlovákok 14%-a, a csehek 12%-a, a románoknak pedig 9% vélekedett hasonlóan. Nem fogadná el az áldozatokat és az EU-tagságot sem támogatná a csehek egyötöde, a szlovákok 17%-a, magyarok 13%-a és a románok 5%-a. A bizonytalanok aránya Romániában (14%) és Szlovákiában (13%) volt a legmagasabb.

Magyarországon a 40 év alattiak között felülreprezentáltak az áldozatvállalás nélküli tagság és a feltételes áldozatvállalás támogatói, a 60 évesek között pedig az áldozatvállalás és a tagság együttes elutasítói. Az iskola végzettség hatásának vizsgálatakor azt tapasztaltuk, hogy az iskolázottság növekedésével nő az áldozatvállalás elfogadásának valószínűsége. Ugyanezt a hatást tapasztaltuk a jövedelmi pozíció esetében is. Értelemszerűen szoros kapcsolatot találtunk az Európai Unióhoz való csatlakozás általános támogatottsága és az áldozatvállalás elfogadása között. A csatlakozás támogatói között felülreprezentáltak azok, akik az áldozatvállalással összefüggésben is a tagság támogatóiként léptek fel. A csatlakozás általában támogatók kétötöde nem fogadná el az áldozatokat, miközben továbbra is a tagság híve marad, 15%-uk áldozatvállalásra is hajlandó lenne, egyötödük pedig az áldozatvállalás mértékétől függően döntene. E csoport 7%-a utasította el a kérdésre adott válaszában az áldozatok vállalását és a tagságot is. A csatlakozás ellenzői között viszont ez utóbbiak, tehát a mindkét elemet elutasítók arány kétötödnyi.

5. sz. táblázat**Ha az EU-tagság érdekében az embereknek is áldozatokat kellene hozniuk, például több adót fizetni az EU csatlakozás öltéséi miatt, akkor mit választana?**

	Magyar- ország	Cseh- ország	Lengyel- ország	Szlovákia	Románia
	%	%	%	%	%
Elfogadná ezeket az áldozatokat az EU-tagság érdekében	11,4	11,9	-	8,9	23,6
Nem fogadná el az áldozatokat, de azért támogatná az EU tagságot	32,0	18,8	-	22,4	25,6
Nem fogadná el az áldozatokat és nem támogatná, hogy EU-tagok legyünk	12,7	19,1	-	16,6	4,6
Az áldozatok mértékétől függ	16,7	29,5	-	24,4	23,6
Nincs választási lehetősége, nincs beleszólása	19,6	11,6	-	14,4	9,1
Nem tudja	7,6	9,0	-	13,3	13,5
<i>Összesen</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	-	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>
Nem válaszolt	0,4	-	-	-	-